

Skolan och framtidsplaneringen för ungdom med rörelsehinder

Eje Hultkvist

I detta inlägg redovisas erfarenheter från ett pågående forskningsprojekt vid institutionen för Handikappsforskning, Göteborgs Universitet, "Skolan och framtidsplaneringen för ungdomar med svårt rörelsehinder". Projektet bekostas genom anslag från Skolöverstyrelsen och ingår i PRESS (Projekt rörelsehindrade elevers situation i samhället). Projektet syftar till att finna former för ungdomar att planera sin framtid med sikte på utbildning och övriga åtgärder för framtida arbete och sysselsättning.

Eje Hultkvist är socionom och forskningsassistent vid institutionen för Handikappsforskning, Göteborgs Universitet.

För ungdomar med handikapp är valet av utbildning och yrke svårare än för många andra ungdomar. Antalet arbetstillfällen är för dem ännu färre.

Arbete – bostad hör nära samman. Många ungdomar med rörelsehinder måste byta boendeort för att kunna få arbete. Möjligheten att bilda eget hem är för många beroende av tillgång på personlig hjälp under olika tider på dygnet.

I samarbete mellan institutionen för Handikappsforskning vid Göteborgs Universitet och Bräcke Östergård, Göteborg (habiliteringscenter för västsvenska sjukvårdsregionen) har genomförts olika undersökningar för att klarlägga och analysera faktorer som kan tänkas påverka ungdomar med rörelsehinder och deras möjligheter till arbete och sysselsättning.

Presentation av nu aktuellt projekt

För närvarande pågår med de tidigare undersökningarna som bakgrund ett projekt i form av en

försöksverksamhet i tre landsting (Hallands, Älvsborgs och Skaraborgs). Projektet syftar till att finna former för ungdomarnas planering av sin framtid.

Habiliteringen i västsverige är väl utbyggd med en väl fungerande regional och lokal habilitering. Inom skolan har man fått RH-konsulenter som bland annat medverkat till ökat samarbete mellan skolan och habiliteringen, samt mellan skolan och de SSA-råd som startat i vissa län.

I försöket deltar ca 60 ungdomar. Så gott som alla har alltid haft kontakt med habiliteringen och med skolans RH-konsulent.

Områden som ungdomarna själva bedömt som viktiga att få hjälp med är arbete, boende, fritid, färdtjänst, omvårdnad och utbildning. För ungdomar med handikapp har det alltid varit svårt att få arbete. Hjälp måste erbjudas tidigt vilket innebär att man redan under grundskolans högstadium måste finna praktiska samverkansformer mellan skolan och arbetsförmedlingens olika avdelningar. I dag fungerar detta ytterst sällan. Många ungdomar får idag vänta lång tid mellan avslutad utbildning och ett eventuellt arbete. Många ungdomar har omvittnat att denna väntetid mellan utbildning och arbete är förödande för självkänslan.

Flertalet ungdomar bor under sin skoltid i föräldrahemmet. Det har visat sig att för många är det svårt att realisera ett önskat eget boende efter avslutad skola. I de fall detta har lyckats, har man ofta

.....
Områden som ungdomarna själva bedömt som viktiga att få hjälp med är arbete, boende, fritid, färdtjänst, omvårdnad, utbildning.
.....

fått byta bostadsort, från mindre till större tätort. Att finna både bostad och arbete på samma ort har för många varit svårt.

Bostad och tillgång till omvårdnadsservice hör nära samman. Ungdomarna efterfrågar en service, som är avpassad efter unga människors behov av kontakter och umgänge, tillgänglig på de tider ungdomar vanligen umgås. För ett antal av ungdomarna måste dessutom servicen vara tillgänglig under hela dygnet. En sådan omvårdnad går i dag att ordna för de ungdomar som kan få en lägenhet i servicehus, exempelvis FOKUS, men tycks vara svår att ordna för de ungdomar som är hänvisade till andra boenformer. Hjälp under natten av hemvårdare kan sällan ordnas för den som bor i egen lägenhet eller för den som bor hemma hos sina föräldrar. För ungdomarna i projektet svarar till största delen föräldrarna för vårdtjänsten.

Att få hjälp med att finna en meningsfull fritid är för många viktigt, särskilt för den som inte kan få ett arbete. Väl fungerande färdtjänst eller tillgång till egen bil är för många en förutsättning för att få och behålla vänner.

Till detta kommer behovet av medicinsk service och hjälp, samt att få en del av de olika ekonomiska bidrag samhället kan erbjuda.

Alla dessa olika områden är delar i en helhet. Erbjuds man ett arbete, är det självklart att man skall ha bostaden inom rimligt reseavstånd från arbetsplatsen. Man måste veta att man kan få den hemhjälp man behöver så att man kan komma till arbetet. Fattas en del i helheten kan ofta allt samman rasa. Det är därför viktigt att vi alla som arbetar tillsammans med ungdomarna samverkar. Ungdomarna behöver någon som vid deras sida hjälper dem att få denna samverkan att fungera. Det finns i dag en rad olika resurser som samhället erbjuder ungdomar med handikapp, men ungdomarna har ofta svårt att rätt utnyttja dessa.

Erbjuds man ett arbete, är det självklart att man skall ha bostaden inom rimligt reseavstånd från arbetsplatsen.

Erfarenhetsmässigt vet vi att även ungdomar med lätta handikapp behöver stöd med hjälp i planeringen av framtiden.

Kontaktman mellan ungdomarna och samhället

Försöksverksamheten erbjuder ungdomarna hjälp av en kontaktperson som tillsammans med dem och deras familjer skall försöka få till stånd en samverkan i de enskilda fallen.

Som kontaktperson med ungdomarna och deras familj kan någon från skola, socialvård, rehabilitering, habilitering eller arbetsvård fungera. Efter noggranna avväganden har vi funnit att det varit värdefullt att knyta an till habiliteringen. Efter samråd med de lokala habiliteringarna inom verksamhetsområdet har habiliteringskuratorerna knutits till försöket som kontaktpersoner. Under försöket kommer även andra lösningar att penetreras.

Ungdomarna i projektet

Ungdomarna som ingår i projektet har alla ett rörelsehinder och i flera fall även olika former av komplicerande handikapp. Ungdomarna är inte inskrivna vid omsorgsstyrelsen, utan ingår i den grupp habiliteringen har ansvar för. Cirka hälften av ungdomarna har lätta handikapp. Flera med mycket svåra handikapp har fått hela eller delar av sin skolgång på hemorten.

Erfarenhetsmässigt vet vi att även ungdomar med lätta handikapp behöver stöd med hjälp i planeringen av framtiden. Vi har därför ansett det riktigt att ta med även denna grupp ungdomar i försöket.

Hittills gjorda erfarenheter

Eftersom projektet kommer att sträcka sig över flera år har vi ansett det viktigt att ungdomarna får information om att de när de så önskar kan hoppa av kontakten med projektet och återkomma längre fram. En viktig del av arbetet är ju att hjälpa ungdomarna att själva känna ansvar för de åtgärder som behöver vidtagas.

Tillsammans med kontaktmännen på respektive orter har hembesök och intervjuer med ungdomarna och deras föräldrar genomförts. Ungdomarna har

vid dessa tillfällen redogjort för sina skolerfarenheter, tankar kring framtida studier eller planerat arbete.

Efter samråd med ungdomarna har i samtliga fall kontakt tagits med skolans yrkesvalslärare eller SYO-konsulent. Vid dessa tillfällen har alltid eleven och om möjligt dennes föräldrar deltagit, samt ytterligare någon från elevvårdsteamet. Vid dessa överläggningar har elevens skolsituation och tankar kring framtida studier diskuterats. Olika förslag och lösningar har arbetats fram gemensamt. Samtliga dessa kontakter har sedan följts upp med såväl eleven som med skolan.

I en rad fall har även skolkonsulenterna kunnat närvara, vilket har varit värdefullt, framförallt under inledningsskedet.

Hittills vunna erfarenheter har visat att behov

finns för ökat stöd till ungdomarna i deras arbete med att planera sin framtid samt att den presenterade modellen kunnat ge ett sådant stöd.

Olika modeller för samverkan för att bistå ungdomarna kan behövas beroende på lokala förutsättningar.

I Värmlands läns landsting finns exempelvis sedan flera år en "vuxenhabilitering" bestående av ett team av arbetsterapeut, kurator och sjukgymnast.

Vi har velat pröva en modell, där syftet är att genom en kontaktperson hjälpa ungdomarna att utnyttja redan befintliga resurser i samhället. Vi tror att de erfarenheter vi kommer att göra tillsammans med ungdomarna, kan vara av värde vid den framtida utformningen av olika modeller för vuxenhabilitering.

HELLY HANSENS ÅKPÅSE!

Varm, skön och formsydd.
Sitter säkert med reglerbara
hängslen. Tvättbar. Lätt att
ta på och av.
Storlekar:
Small, medium, large.

VI HAR DEN!

**MARATON
PRODUKTER AB**

Ådövägen
197 00 BRO
Telefon: 0758-425 40, 420 31

